

Ю. Навроцька

Львівський національний університет імені Івана Франка,
канд. юрид. наук, доц.,
кафедри цивільного права та процесу

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ДОКАЗУВАННЯ У НАКАЗНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

© Навроцька Ю., 2016

Досліджено особливості доказування у наказному провадженні. Проаналізовано судову практику щодо документів, якими підтверджується кожна із вимог, за якою може бути видано судовий наказ. Констатовано, що етап подання доказів у наказному провадженні, на відміну від позовного, збігається із моментом подання заяви про видачу судового наказу. Документарність як ознака наказного провадження характерна тільки до моменту оскарження судового наказу боржником. Для боржника процес доказування розпочинається з моменту отримання копії судового наказу, якщо ним подаватиметься заява про скасування судового наказу.

Ключові слова: докази, судовий наказ, безспірність, документи, вимога, за якою може бути виданий судовий наказ.

Ю. Навроцкая

ОСОБЕННОСТИ ПРОЦЕССА ДОКАЗЫВАНИЯ В ПРИКАЗНОМ ПРОИЗВОДСТВЕ

Исследованы особенности доказывания у приказном производстве. Проанализирована судебная практика, касающаяся документов, подтверждающих каждое из требований, по которому может быть выдан судебный приказ. Констатировано, что этап предоставления доказательств у приказном производстве, в отличие от искового, сливается с моментом подачи заявления о выдаче судебного приказа. Документарность, как признак приказного производства, характерный только до момента обжалования судебного приказа должником. Для должника процесс доказывания начинается с момента получения копии судебного приказа, если он будет подавать заявление об отмене судебного приказа.

Ключевые слова: доказательства, судебный приказ, бесспорность, документы, требование, по которому может быть выдан судебный приказ.

Y. Navrotska

FEATURES OF PROOF PROCESS IN ORDERING PROCEEDINGS

The features of proof process are investigational in ordering proceedings. Judicial practice is analyzed in relation to proofs that are confirming each of claims according to which the forensic order can be issued. It is established, that the stage of presentation of proofs in ordering proceedings, unlike a lawsuit, gathers with the moment of presentation of statement about delivery of order of court. Such sign of ordering proceedings as a documentary is

peculiar only to the moment of debtor's appeal of forensic order. For a debtor the proof process begins from the moment when he receipts a copy of forensic order, if he will appeal of forensic order.

Key words: proofs, forensic order, indisputability, documents, claims according to which the forensic order can be issued.

Постановка проблеми. Наказне провадження є самостійним і спрощеним видом судового провадження у цивільному судочинстві під час розгляду окремих категорій справ, у якому суддя в установлених законом випадках за заявою особи, якій належить право вимоги, без судового засідання і виклику стягувача та боржника на основі доданих до заяви документів видає судовий наказ, який є особливою формою судового рішення [1].

Наказне провадження, як і позовне, має на меті вирішення правового спору (не спору про право!), що виник між сторонами матеріальних правовідносин. Спир між кредитором та боржником існує, інакше кредитор не звертався б до суду та не мав би проблем із виконанням договору. Проте, на відміну від позовного провадження, наказне провадження вирішує такий конфлікт у спрощеній формі – з метою процесуальної економії та прискорення здійснення реального судового захисту суб'єктивних прав учасників матеріальних правовідносин, а отже, і процес доказування тут спрощений. Дослідження процесу доказування у наказному провадженні є важливим для вдосконалення цивільного процесуального законодавства України і відповідає потребам практики та є необхідним для розвитку вітчизняної теорії цивільного процесуального права.

Аналіз дослідження проблеми. Інститут наказного провадження у цивільному процесі досліджувався з моменту його запровадження доволі активно – і на рівні кандидатських дисертацій, і на рівні монографічних досліджень. Окремим аспектам цього процесуального інституту приділяли увагу М. Балюк, В. Бобрик, М. Вербіцька, Я. Зейкана, В. Кравчук, Д. Луспеник, Ю. Навроцька, В. Тертишніков, Г. Тимченко, О. Угриновська, С. Фурса, С. Чернооченко, С. Щербак. У той самий час комплексного дослідження особливостей процесу доказування у наказному провадженні немає. Також практика застосування цього процесуального інституту, зокрема у сфері доказування, показує, що існує багатьох спірних моментів, неоднозначних підходів, що потребують їх дослідження та вирішення.

Мета роботи – проаналізувати особливості процесу доказування у наказному цивільному судочинстві.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи зміст ст. 98 ЦПК України, заява про видачу судового наказу повинна містити такі обов'язкові реквізити: назву суду, у який подається заява; ім'я заявника та боржника, а також ім'я представника заявника, якщо заява подається представником, їхнє місце проживання або місцезнаходження; вимоги заявника і обставини, на яких вони ґрунтуються; перелік документів, що додаються до заяви.

Як бачимо, законодавець серед обов'язкових елементів заяви про видачу судового наказу передбачив обов'язок заявника вказати перелік документів, які додаються до заяви, а отже, окрім заяви, необхідно подавати повний пакет документів. З цього випливає, що *притаманні позовному провадженню стадії зазначення фактів, зазначення доказів та їх подання* (які у позовному провадженні можуть різнитися у часі, оскільки докази тут подаються до або під час попереднього судового засідання, а якщо попереднє судове засідання не проводилося, – до початку розгляду справи по суті) у *наказному провадженні збігаються у часі і стають єдиним цілим*.

Ч. 2 ст. 102 ЦПК України зазначає, що видача судового наказу проводиться без судового засідання і виклику стягувача та боржника для заслуховування їх пояснень. З системного тлумачення цих норм можна дійти висновку, що *для наказного провадження характерна документарність*: суддя досліджує виключно письмові докази, які підтверджують вимоги заявника.

Звідси випливає ще одна особливість доказування у наказному провадженні: тут абсолютно виключаються такі засоби доказування, як пояснення сторін, третіх осіб, їхніх представників, допитаних як свідків, показання свідків, речові докази, висновок експерта; *єдиним допустимим засобом доказування для наказного провадження є письмові докази.*

Аналізуючи ознаку документарності наказного провадження, необхідно брати до уваги ті зміни, які були внесені до ЦПК України у 2010 році: було запроваджено розгляд заяви про скасування судового наказу у відкритому засіданні, з викликом сторін справи та без обмеження боржника можливістю подання доказів вже на цьому етапі тільки письмовими доказами. Саме тому наказне провадження згідно із чинним ЦПК України є документарним тільки частково: до стадії розгляду заяви про скасування судового наказу [2, с. 76–77].

Оскільки наказне провадження є документарним, ця специфічна форма захисту вимагає і особливостей документальних доказів:

- *докази мають бути безспірними:* вони повинні свідчити про безспірність стягнення і відсутність потреби у їх дослідженні (так, на практиці існували випадки, коли факти, задекларовані у заяві про видачу судового наказу, обґрунтовувались документами, які мали механічні пошкодження (сліди підтирання), у цьому випадку суд постановляв ухвалу про відмову у прийнятті заяви про видачу судового наказу, оскільки із поданих документів вбачався спір про право (у такому випадку спірним було право кредитора на стягнення). Тобто ознака документарності наказного провадження підтверджує те, що йдеться про очевидність та переконливість доказів з боку стягувача;

- *докази мають бути лише письмовими;*

- *докази мають підтверджувати не лише факт виникнення права вимоги стягувача, але і розмір обов'язків боржника* (так, наприклад, 10.03.2016 року ОСОБА_1 звернулася до суду з заявою про видачу судового наказу про стягнення з ТОВ “Пелла Дизайн” нарахованої, але не виплаченої заробітної плати у розмірі 6140, 69 грн. Заявник просив видати судовий наказ про стягнення з боржника суми нарахованої, але не виплаченої заробітної плати, але не додав до заяви довідки, яка б свідчила про суму нарахованої, але не виплаченої заробітної плати. Зі змісту заяви та доданих до неї документів суд вбачав спір про право, оскільки він позбавлений можливості остаточно визначити суму нарахованої, але не виплаченої заробітної плати. А тому у прийнятті заяви ОСОБА_1 про видачу судового наказу про стягнення з Товариства з обмеженою відповідальністю “Пелла Дизайн” нарахованої, але не виплаченої заробітної плати відмовлено [3]);

- *відсутність публічного дослідження доказів* (ця ознака зумовлена відсутністю у наказному провадженні судового засідання як такого);

- *особливості моменту початку і закінчення процесу доказування для суб'єктів:* процес доказування для стягувача починається з моменту подання і закінчується з прийняттям судом заяви про видачу судового наказу [4, с. 88]; для боржника ж процес доказування почнеться тільки з моменту отримання копії судового наказу (а до цього йому взагалі не відомо про наявність у суді провадження стосовно нього), якщо ним подаватиметься заява про скасування судового наказу; суд, своєю чергою, є суб'єктом доказування з моменту надходження заяви про видачу судового наказу і до моменту видачі судового наказу (відмови у видачі судового наказу) або прийняття рішення про скасування судового наказу (якщо останній оскаржувався боржником).

Характер і кількість письмових документів впливають безпосередньо на встановлення судом наявності спору про право (п. 2 ч. 3 ст. 100 ЦПК), який є підставою для відмови у прийнятті заяви про видачу судового наказу. Таке питання вирішується суддею у кожному конкретному випадку, враховуючи характер та обґрунтованість заявленої матеріально-правової вимоги і документів, доданих до заяви. Як наголошується у постанові Пленуму ВССУ “Про практику розгляду судами заяв у порядку наказного провадження” від 23.12.2011 р. №14, *наявність спору, як підставу для відмови у прийнятті заяви про видачу судового наказу, можна встановити відсутністю документів, що підтверджують наявність суб'єктивного права у заявника; документів, що підтверджують порушення суб'єктивного права, або документів, що підтверджують виникнення права вимоги.*

Чинна редакція ЦПК (ст. 96) передбачає, що судовий наказ може бути виданий у п'яти категоріях цивільних справ. Відповідно по кожній із таких вимог будуть визначатися специфічні

докази на підтвердження підстави відповідної вимоги. Проаналізуємо докази, що підтверджують кожну із вимог, за якою може бути виданий судовий наказ.

Вагомий відсоток у наказному провадженні становлять заяви про видачу судового наказу про **стягнення нарахованої, але не виплаченої заробітної плати**.

Під час подання заяви у такій категорії справ заявник зобов'язаний подати документи, що підтверджують:

- *факт перебування заявника та боржника у трудових відносинах* (наприклад, копію трудового договору).

Так, 5 квітня 2016 року до Рубіжанського міського суду Луганської області надійшла заява ОСОБА_1 про видачу судового наказу про стягнення нарахованої, але не виплаченої заробітної плати, згідно з якою заявник просить видати судовий наказ про стягнення з Комунального підприємства “ЖЕК-1” Рубіжанської міської ради на його користь нараховану, але не виплачену йому винагороду у сумі 3000,00 гривень. Суддя, дослідивши матеріали справи, вважає, що заяву необхідно залишити без розгляду з таких підстав. Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 96 ЦПК України, судовий наказ може бути виданий, якщо заявлено вимогу про стягнення нарахованої, але не виплаченої заробітної плати. Відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України “Про оплату праці”, заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану роботу. З довідок, доданих до заяви, вбачається, що ОСОБА_1 перед станом на 04.04.2016 року наявна заборгованість з боку КП “ЖЕК-1”, однак *не з заробітної плати, а з винагороди за договором за лютий 2016 року. При цьому ані цей договір, ані копія трудової книжки на підтвердження перебування у трудових відносинах заявника з боржником до заяви не надані, тому на цей час неможливо з'ясувати чи за трудовим договором, чи за цивільно-правовим договором перебував ОСОБА_1 у правовідносинах з КП “ЖЕК-1”*. Відсутність зазначених документів позбавляє суд можливості вирішити питання про відкриття наказного провадження, оскільки з заявою про видачу судового наказу можна звернутися за вимогою про стягнення заробітної плати, винагорода за цивільно-правовим договором за виконання робіт не є заробітною платою. Отже, заявнику потрібно виправити зазначені недоліки заяви про видачу судового наказу, а саме: зазначити обставини, на яких ґрунтується вимога про стягнення винагороди у розмірі 3000,00 грн із доданням доказів, які підтверджують перебування заявника з боржником у трудових відносинах у лютому 2016 року [5].

Як бачимо, факт перебування у трудових відносинах є невід'ємною частиною предмета доказування у такій категорії справ наказного провадження. Оскільки заявник не обґрунтував наявності трудових відносин, його заяву про видачу судового наказу про стягнення нарахованої, але не виплаченої заробітної плати суд залишив без руху і, судячи з матеріалів провадження, заяву про видачу судового наказу буде повернено;

- *факт нарахування заявнику заробітної плати та її розмір*.

Наприклад, у грудні 2015 року до суду надійшла заява ОСОБА_1 про видачу судового наказу до Державного підприємства “Вугілля України” про стягнення нарахованої, але не виплаченої заробітної плати у сумі 39841,15 грн. Однак докази, подані заявником, не відповідають вимогам цивільного процесуального законодавства, оскільки копії документів, на які посилається ОСОБА_1, мають бути належно завірені, зокрема розрахунково-платіжна відомість має бути підписана головним бухгалтером, довідка про нараховану, але не виплачену заробітну плату, ксерокопія вказаних документів повинна бути завірена у належний спосіб, а заявником долучена незавірена копія документа про нарахування заробітної плати, також заявником неправильно вказаний процесуальний статус сторін, тому суд вважає, що заяву потрібно залишити без руху, *з наданням строку для усунення недоліків щодо зазначених недоліків та долученого документа про заробітну плату, як такого, що має бути достовірним для прийняття судового наказу* [6].

Не потрібно також забувати, що якщо заявлено вимогу про стягнення нарахованої, але не виплаченої працівникові суми заробітної плати, судовий наказ може бути виданий не лише на суму заборгованості із заробітної плати, а й на суму компенсації за порушення строків її виплати,

оскільки вона входить до структури заробітної плати (Закон України від 24 березня 1995 року № 108/95-ВР “Про оплату праці”, Закон України від 19 жовтня 2000 року № 2050-III “Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв’язку з порушенням строків їх виплати”). Під час розгляду такої заяви суд має встановити факт затримки нарахованої працівникові заробітної плати, розмір належної йому грошової суми. У такому випадку *до заяви мають бути додані докази перебування заявника у трудових відносинах із боржником, а підтвердження суми, яка стягується, може бути будь-який належно оформлений документ, що вказує на розмір нарахованої заробітної плати та компенсації за порушення строків її виплати*, зокрема, довідка бухгалтерії боржника, розрахунковий лист чи копія платіжної відомості тощо. Не допускається розгляд вимог про стягнення заробітної плати у разі наявності спору щодо розміру заборгованості чи права на її отримання. При цьому у ч. 2 ст. 233 КЗпП України визначено, що працівник має право звернутися до суду з вимогою про стягнення належної йому заробітної плати без обмеження будь-яким строком [1].

Отже, найманий працівник вправі без обмеження строків позовної давності звернутися із заявою про видачу судового наказу про стягнення нарахованої, але не виплаченої суми заробітної плати і за умови належного доведення факту перебування у трудових відносинах, а також факту нарахування і розміру заробітної плати отримає судовий наказ, а також йому буде відшкодовано (за умови доведення) компенсацію за порушення строків виплати.

Другою категорією справ наказного провадження є **справи про компенсацію витрат на проведення розшуку відповідача, боржника, дитини або транспортного засобу боржника**. Відсоток такої категорії справ є мізерним, їхня кількість навіть не наводиться в останніх статистичних даних стану здійснення судочинства у 2015 році [7] чи першому півріччі 2016 року [8], як і у аналогічних звітах за попередні роки.

На практиці такі справи є великою рідкістю, оскільки пов’язані із багатьма проблемними моментами. Так, для відшкодування державі витрат у зв’язку з проведенням розшуку відповідача, боржника, дитини або транспортного засобу боржника недостатньо простого повідомлення суду про суму затрачених коштів, – необхідне звернення відповідного підрозділу ОВС із заявою про видачу судового наказу, тобто ОВС мають ініціювати відкриття наказного провадження за такою вимогою.

Відсутність заяви про видачу судового наказу не дає можливості суду вирішити це питання за власною ініціативою, навіть, якщо йдеться про захист державних інтересів. У зв’язку з тим, що основою цивільного судочинства є диспозитивність, суд розглядає справи не інакше як за зверненням зацікавлених осіб. Тому органи внутрішніх справ повинні забезпечити своєчасне подання до суду відповідної заяви з метою відшкодування державі витрат, пов’язаних з розшуком відповідача. У цьому випадку ОВС набувають процесуальний статус стягувача (заявника), а особа, яка має компенсувати державі витрати з її розшуку, – боржника.

Стосовно процесу доказування таких справ: заявник під час подачі заяви про видачу судового наказу повинен надати документально підтверджений розрахунок витрат на розшук (квитанції про сплату оголошення у засобах масової інформації тощо).

З такою заявою можуть звертатися органи внутрішніх справ, державна виконавча служба (ст. 78 ЦПК, ст. 42 Закону України “Про виконавче провадження”), а також стягувач, якщо він авансував витрати на розшук (ст.ст. 42, 48 Закону України “Про виконавче провадження”).

Переважну більшість справ з підстав ч. 1 ст. 96 ЦПК становлять справи щодо видачі судових наказів про **стягнення грошових коштів за заявами щодо стягнення заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг, телекомунікаційних послуг, послуг телебачення та радіомовлення**. Згідно з даними судової статистики, у 2015 році відсоток від кількості виданих судових наказів за цією вимогою становив 92,6 % [7].

Практика судів щодо справ цієї категорії є неоднаковою через різну практику під час укладання договорів комунальних господарств про надання комунальних послуг, послуг з водо- та теплопостачання тощо. Здебільшого суди видають судові накази зі сплати заборгованості за послуги такого роду.

Трапляються випадки, коли власник (наймач) квартири або будинку фактично проживає у квартирі або будинку, споживає послуги з тепло-, водопостачання, водовідведення тощо, але письмового договору з ним постачальники цих послуг не уклали. Фактично заборгованість утворюється, але її не можна вважати такою, що ґрунтується на допустимих доказах. Її розміри та підстави виникнення повинні встановлюватися судом у позовному провадженні. Тому суди у таких випадках правильно відмовляють у видачі судового наказу [9].

Доказами у такій категорії справ виступають:

- відповідні договори про надання таких послуг, інші письмові докази, що підтверджують фактичне надання та отримання таких послуг;
- документи, що вказують на правильність і безспірність розрахунків, а також застосування тарифів на відповідні послуги;
- документи, що чітко підтверджують розрахунок індексу інфляції та трьох відсотків річних (в такому разі визначений розмір не потребує додаткової оцінки та дослідження у сукупності з іншими доказами) [1].

На практиці існували випадки, коли житлово-комунальні підприємства звертались із вимогою стягнути заборгованість до осіб, місце проживання яких не було фактично зареєстровано на території ЖКГ.

Наприклад, до Вишгородського районного суду звернулось Житлово-комунальне підприємство “Поліське” про стягнення заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг з ОСОБА_1. Відповідно до п. 4 ч. 6 ст. 100 ЦПК України у разі, якщо отримана судом інформація не дає можливості встановити зареєстроване у встановленому законом порядку місце проживання (перебування) фізичної особи боржника, суд відмовляє у прийнятті заяви про видачу судового наказу.

Як вбачається з відповіді відділу адресно-довідкової роботи ГУ ДМС України у м. Києві, за відомостями адресно-довідкового підрозділу територіального органу ДМС України УДМС України у Київській області ОСОБА_1 за адресою АДРЕСА_1, зареєстрованим не значиться. За таких обставин суд дійшов висновку про відмову у прийнятті цієї заяви [10].

З аналогічної підстави Острозький районний суд Рівненської області 25 квітня 2016 року відмовив у прийнятті заяви ПАТ “Рівнеобленерго” про видачу судового наказу про стягнення з ОСОБА_1 заборгованості за спожиту електроенергію [11].

Отже, для цієї категорії справ важливим є не тільки конкретний пакет документів як доказів, але і вимога реєстрації проживання боржника на вказаній території.

Під час видачі судових наказів у справах про стягнення грошових коштів за заявами щодо стягнення заборгованості за оплату житлово-комунальних послуг, телекомунікаційних послуг, послуг телебачення та радіомовлення можливе одночасне задоволення додаткових вимог (які теж повинні бути документально підтверджені): може бути видано судовий наказ про стягнення не лише суми заборгованості, але й стягнення індексу інфляції та трьох відсотків річних, нарахованих на суму заборгованості.

Також може бути виданий судовий наказ у разі, якщо заявлено вимогу про стягнення сум штрафних санкцій (пені), нарахованих згідно з додатковою угодою про надання послуг [12].

Так, стягнення сум штрафних санкцій (пені), нарахованих згідно з додатковою угодою про надання послуг, є наслідком порушення зобов’язання споживачем телекомунікаційних послуг і видом відповідальності за порушення такого зобов’язання, яке здійснюється із застосуванням норм цивільного законодавства, що регулюють відповідальність за порушення зобов’язання.

Відтак у разі безспірності вимог, наявності документів, що чітко підтверджують розрахунок сум, за умови, що визначений розмір не потребує додаткової оцінки та дослідження у сукупності з іншими доказами, підстав для відмови у видачі судового наказу немає.

Враховуючи позицію ВССУ, немає прямої заборони щодо видачі судового наказу про солідарне стягнення заборгованості за житлово-комунальні послуги, якщо будуть надані документи про наявність суб’єктивного права у заявника; документи, які підтверджують порушення суб’єктивного права; документи, які підтверджують виникнення права вимоги; договори про надання таких послуг; інші письмові докази, які підтверджують фактичне надання та отримання

цих послуг боржниками. Водночас важливо, щоб із поданої заяви чи з наданих розрахунків не вбачалося наявності спору про право [13].

Якщо заявлено вимогу про **присудження аліментів на дитину у розмірі тридцяти відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку** (п. 4 ч. 1 ст. 96 ЦПК), судовий наказ може бути виданий на підставі відповідних норм Сімейного кодексу України. При цьому суддя повинен відмовити у прийнятті заяви про видачу судового наказу на підставі п. 1 ч. 3 ст. 100 ЦПК, якщо така вимога пов'язана із встановленням чи оспорюванням батьківства (материнства) та необхідністю залучення інших зацікавлених осіб (зокрема, особи, яка вже отримує аліменти від боржника) [9].

До заяви повинні бути додані:

- копія свідоцтва про шлюб (або ж копія свідоцтва про розірвання шлюбу);
- свідоцтво про народження дитини, на користь якої стягуються аліменти;
- якщо заява подається опікуном чи піклувальником, – документ, що підтверджує їх повноваження (рішення органу опіки та піклування про призначення опікуна або піклувальника);
- довідка про знаходження дитини на утриманні;
- довідка про розмір заробітної плати з місця роботи особи, яка повинна сплачувати аліменти, а також про наявність чи відсутність стягнень за іншими виконавчими документами [14].

Як показує практика, судам потрібно зазначити час, від якого повинні сплачуватись аліменти, рідше вимагають довідки про склад сім'ї тощо.

Так, 21 січня 2016 року ОСОБА_2 звернулася у суд із заявою, у якій просила видати судовий наказ, яким стягнути з ОСОБА_3 аліменти на утримання дочки ОСОБА_4 у розмірі 30 відсотків від прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку, починаючи з 1 жовтня 2015 року до досягнення нею повноліття. Згідно з ч. 1 ст. 191 Сімейного кодексу України, аліменти на дитину присуджуються за рішенням суду від дня пред'явлення позову. Беручи до уваги те, що судовий наказ є особливою формою судового рішення, що видається судом за результатами розгляду вимог заявника без проведення судового засідання, що унеможливує з'ясування у сторін усіх обставин справи, суд доходить висновку про залишення заяви ОСОБА_2 без руху з наданням строку для уточнення заявлених вимог, а саме – *подання до суду заяви з мотивуванням та зазначенням конкретної дати щодо стягнення аліментів, відповідно до вказаних норм та чинного законодавства* [15].

Повернення вартості товару неналежної якості, якщо є рішення суду, яке набрало законної сили, про встановлення факту продажу товару неналежної якості, ухвалене на користь невизначеного кола споживачів, – ця категорія справ наказного провадження не є дуже поширеною, однак трапляється частіше, ніж компенсація витрат на проведення розшуку відповідача, боржника, дитини або транспортних засобів боржника.

Повернення вартості товару неналежної якості є “особливою” категорією справ у наказному провадженні, оскільки один письмовий доказ у ній обов'язково преюдиційного характеру: обов'язковою умовою видачі судового наказу у цій категорії справ є подання заявником разом із заявою рішення суду, яке набрало законної сили, про встановлення факту продажу товару неналежної якості, ухваленого на користь невизначеного кола споживачів.

Можливе й інше підтвердження існування такого рішення: відповідно до ст. 25 Закону України “Про захист прав споживачів” у разі задоволення позову об'єднання споживачів про визнання дій продавця, виробника, виконавця протиправними щодо невизначеного кола споживачів і припинення цих дій суд зобов'язує порушника довести рішення суду у встановлений ним строк через засоби масової інформації або у інший спосіб до відома споживачів.

Одночасно із поданням такого рішення заявник повинен підтвердити факт купівлі товару неналежної якості, для цього він пред'являє чек, квитанцію, накладну, інший документ з належними реквізитами, який може підтвердити факт укладення договору купівлі-продажу.

До того ж на практиці заявники часто “виходять за межі права” й у заяві про видачу судового наказу у цій категорії справ заявляють вимогу про стягнення збитків чи відшкодування моральної шкоди, що суперечить виключному колу підстав, з яких може бути виданий судовий наказ.

У такому випадку практика судів відбувається так: 31.03.2016 року ОСОБА_1 звернувся до суду з заявою про видачу судового наказу про стягнення з ТОВ “АТМ-Інтернешнл” вартості товару у сумі 71 грн 80 коп. та моральної шкоди у сумі 2000 грн. Відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 96 ЦПК України судовий наказ може бути виданий у разі, коли заявлено вимогу про повернення вартості товару неналежної якості, якщо є рішення суду, яке набрало законної сили, про встановлення факту продажу товару неналежної якості, ухвалене на користь невизначеного кола споживачів. Враховуючи викладене, суд ухвалив відмову у прийнятті заяви ОСОБА_1 про видачу судового наказу та повернути стягувачу матеріали заяви [16].

Також, як уже зазначалося, документарність як ознака наказного провадження характерна тільки до моменту оскарження судового наказу боржником. Для боржника процес доказування розпочнеться тільки з моменту отримання копії судового наказу, якщо ним подаватиметься заява про скасування судового наказу. У цьому разі у заяві про скасування судового наказу боржник повинен зазначити посилання на докази, якими боржник обґрунтовує свої заперечення проти вимог стягувача. Причому можна подати чи посилатися на будь-які докази, не тільки письмові, оскільки заява про скасування судового наказу уже розглядається у судовому засіданні з викликом стягувача та боржника.

Висновки. Отже, наказне провадження спрямоване на швидкий та ефективний захист безспірних прав особи за допомогою видачі судового наказу, який одночасно є і судовим рішенням, і виконавчим документом. У теорії цивільного процесуального права таке провадження ще називають письмовим через єдиний допустимий засіб доказування – документи. На практиці заяви про видачу судового наказу є доволі поширеними. Наказне провадження “користується попитом” серед населення, однак дуже часто заявники виходять за межі наказного провадження, формулюючи у заяві вимоги, не передбачені ч. 1 ст. 96 ЦПК України. Так, навіть у 2016 році були супутні до основних вимоги про відшкодування моральної шкоди, про повернення коштів депозитного вкладу, відшкодування збитків за порушення споживачем правил користування електричною енергією, повернення заборгованості за договором позики тощо. Це свідчить про необізнаність фізичних осіб чи представників юридичних осіб (а часто це є професійні юристи) з особливостями наказного провадження, а отже, і з процесом доказування.

Наразі важливим є роз’яснення правозастосовувачам процесуальних тонкощів наказного провадження, особливостей процесу доказування у ньому, а також сприяння покращенню законодавства, оскільки навіть тепер суди час від часу вимагають незрозумілих документів на підтвердження фактів, задекларованих у заяві, чи допускають підтвердження фактів недопустимими доказами.

1. Про практику розгляду судами заяв у порядку наказного провадження: Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ № 14 від 23.12.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/postanovi_za_2011_rik/postanova_vid_23122011_roku_%E2%84%96_14_pro_praktiku_rozgljadu_sudami_zajav_u_porjadku_nakaznogo_provadzhen.html. 2. Наказне провадження у цивільному процесі: моногр. / за заг. ред. В. І. Бобрика. – К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва НАПрН України, 2011. – 203 с. 3. Ухвала Заводського районного суду м. Миколаєва від 10.03.2016 року у справі № 487/1221/16-ц. Єдиний державний реєстр судових рішень України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56476850>. 4. Фурса С. Я. Докази і доказування у цивільному процесі: наук.-практ. посіб. / С. Я. Фурса, Т. В. Цюра. – К.: Видавець Фурса С. Я.; КНТ, – 2005. – С. 88 5. Ухвала Рубіжанського міського суду Луганської області від 06.04.2016 року у справі № 425/1217/16-ц. Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56961552>. 6. Ухвала Шевченківського районного суду міста Києва від 27.02.2016 року у справі № 761/38592/15-ц. Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56950858>. 7. Аналіз стану здійснення судочинства у 2015 році

(за даними судової статистики) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282). 8. Аналіз стану здійснення судочинства у I півріччі 2016 року (за даними судової статистики). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/8CB8A0D97939D5B8C2258041004441BB](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/8CB8A0D97939D5B8C2258041004441BB). 9. Практика розгляду судами цивільних справ у наказному провадженні. Узагальнення Верховного Суду України від 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/2A588DD61838F27BC22573D_F0033FF3A?Open. 10. Ухвала Вишгородського районного суду Київської області від 12.02.2016 року у справі № 363/5312/15-ц. Єдиний державний реєстр судових рішень України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55293877>. 11. Ухвала Острозького районного суду Рівненської області від 25.04.2016 року у справі № 567/379/16-ц. Єдиний державний реєстр судових рішень України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57350216>. 12. Інформаційний лист ВССУ про деякі питання застосування норм ЦПК № 10-72/0/4-13 від 16.01.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/13938-informaciyniy_list_vss_vid_16012013__10-7204-13_pro_deyaki_p.html. 13. Інформаційний лист ВССУ щодо окремих аспектів видачі судових наказів про стягнення заборгованості по оплаті комунальних послуг № 6 – 27/0/9-12 від 03.05.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0027740-12>. 14. Курс цивільного процесу: підруч. / В. В. Комаров, В. А. Бігун, В. В. Баранкова та ін.; за ред. В. В. Комарова. – Х.: Право, 2011. – 1352 с. 15. Ухвала Маневицького районного суду Волинської області від 23.02.2016 р. у справі № 164/368/16-ц. Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56194226>. 16. Ухвала Деснянського районного суду м. Чернігова від 04.04.2016 року у справі № 750/3334/16-ц. Єдиний державний реєстр судових рішень України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56905141>.

REFERENCES

1. Pro praktyku rozhlyadu sudamy zayav u porjadku nakaznoho provadzhennya: Postanova Plenumu Vyshchoho spetsializovanoho sudu Ukrayiny z rozhlyadu tsyvil'nykh i kryminal'nykh sprav № 14 vid 23.12.2011 r. [About Practice of Consideration of Statements Courts in the Ordering Proceedings: Ruling of Higher Specialized Court of Ukraine of December 23, 2011]. Available at: http://sc.gov.ua/ua/postanovi_za_2011_rik/postanova_vid_23122011_roku_%E2%84%96_14_pro_praktyku_rozglyadu_sudami_zajav_u_porjadku_nakaznogo_provadzen.html 2. Nakazne provadzhennya v tsyvil'nomu protsesi [Ordering proceedings in the civil procedure]: [monohrafiya] / za zah. red. V. I. Bobryka. - Kyiv: Publ. Scientific-Research Institute of law and business of National Academy of Law Science of Ukraine, 2011. – 203 s. – 203 p. 3. Ukhvala Zavods'koho rayonnoho sudu m. Mykolayeva vid 10.03.2016 roku u spravi № 487/1221/16-ts [Decision of Zavodskyy Regional Court of Mykolayiv City of March 10, 2016 No. 487/1221/16-ц]. Yedynny derzhavnyy reyestr sudovykh rishen' Ukrayiny. Available at: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56476850> 4. Fursa S. Ya. Dokazy i dokazuvannya u tsyvil'nomu protsesi [Proofs and Law of Evidence in Civil Proceeding]: naukovo-praktychnyy posibnyk / S. Ya. Fursa, T. V. Tsyura. – Kiev: Publ. Fursa S. Ya.; KNT, – 2005. – 256 c. – 256 p. 5. Ukhvala Rubizhans'koho mis'koho sudu Luhans'koyi oblasti vid 06.04.2016 roku u spravi № 425/1217/16-ts [Decision of Rubizhanskyy City Court of Luhanskyy Region of April 6, 2016 No. 487/1217/16-ц]. Yedynny derzhavnyy reyestr sudovykh rishen' Ukrayiny. Available at: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56961552> 6. Ukhvala Shevchenkivs'koho rayonnoho sudu mista Kyyeva vid 27.02.2016 roku u spravi № 761/38592/15-ts [Decision of Shevchenkivskyy Regional Court of Kiev City of February 27, 2016 No. 761/38592/15-ц]. Yedynny derzhavnyy reyestr sudovykh rishen' Ukrayiny. Available at: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56950858> 7. Analiz stanu zdiysnennya sudochynstva v 2015 rotsi (za danymy sudovoyi statystyky) [An Analysis of the State of Carrying out of Court Procedure in 2015 (based on judicial statistics)]. Available at: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282) 8. Analiz stanu zdiysnennya sudochynstva u I

pivrichchi 2016 roku (za danymy sudovoyi statystyky) [An Analysis of the State of Carrying out of Court Procedure in first half-year 2016 (based on judicial statistics)]. Available at: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/8CB8A0D97939D5B8C2258041004441BB](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/8CB8A0D97939D5B8C2258041004441BB)

9. *Praktyka rozhlyadu sudamy tsyvil'nykh sprav u nakaznomu provadzhenni [Practice of Consideration of Civil Cases in the Ordering Proceedings]. Uzahal'nennya Verkhovnoho Sudu Ukrayiny vid 2006 r. Available at: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/2A588DD61838F27BC22573DF0033FF3A?Open>*

10. *Ukhvala Vyshhorods'koho rayonnoho sudu Kyyivs'koyi oblasti vid 12.02.2016 roku u spravi № 363/5312/15-ts [Decision of Vyzhgorodskyy Regional Court of Kiev Region of February 12, 2016 No. 363/5312/15-у]. Yedynny derzhavnyy reyestr sudovykh rishen' Ukrayiny. Available at: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/55293877>*

11. *Ukhvala Ostroz'koho rayonnoho sudu Rivnens'koyi oblasti vid 25.04.2016 roku u spravi № 567/379/16-ts [Decision of Ostroz'kyy Regional Court of Rivne Region of April 25, 2016 No. 567/379/16-у]. Yedynny derzhavnyy reyestr sudovykh rishen' Ukrayiny. Available at: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57350216>*

12. *Informatsiynny lyst VSSU pro deyaki pytannya zastosuvannya norm TsPK № 10-72/0/4-13 vid 16.01.2013 r. [Informative Sheet of Higher Specialized Court of Ukraine about some Questions of Application of Norms of Civil Procedural Code № 10-72/0/4-13 from 16.01.2013]. Available at: http://zib.com.ua/ua/13938-informaciyniy_list_vss_vid_16012013__10-7204-13_pro_deyaki_p.html*

13. *Informatsiynny lyst VSSU shchodo okremykh aspektiv vydachi sudovykh nakaziv pro styahnennya zaborhovanosti po oplati komunal'nykh posluh № 6 – 27/0/9-12 vid 03.05.2012 r. [Informative Sheet of Higher Specialized Court of Ukraine about some Aspects of Issue of Forensic Orders about the Penalty of Debt on Payment of Building Services № 6 – 27/0/9-12 from 03.05.2012]. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0027740-12>*

14. *Kurs tsyvil'noho protsesu [Civil Proceeding's Course]: pidruchnyk / V. V. Komarov, V. A. Bihun, V. V. Barankova ta in.; za red. V. V. Komarova. – Kharkiv.: Pabl. Pravo, 2011. – 1352 s. - 1352 p.*

15. *Ukhvala Manevyts'koho rayonnoho sudu Volyns'koyi oblasti vid 23.02.2016 roku u spravi № 164/368/16-ts [Decision of Manevyts'kyy Regional Court of Volynska Region of February 23, 2016 No. 164/368/16-у]. Yedynny derzhavnyy reyestr sudovykh rishen' Ukrayiny. Available at: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56194226>*

16. *Ukhvala Desnyans'koho rayonnoho sudu m. Chernihova vid 04.04.2016 roku u spravi № 750/3334/16-ts [Decision of Desnyanskyy Regional Court of Chernigiv City of April 4, 2016 No. 750/3334/16-у]. Yedynny derzhavnyy reyestr sudovykh rishen' Ukrayiny. Available at: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/56905141>*